

Rakennusteollisuus

Ulkomainen työvoima rakentamisessa ja tilaajavastuulaki

VT Ville Wartiovaara

Talonrakennusteollisuus ry

Linjauksia sopimuksissa ulkomaisesta työvoimasta työmailla

- EU/ETA-alueen ja Sveitsin ulkopuolisella työntekijällä on Suomen valtion myöntämä työskentelyoikeus tai muu työnteon oikeuttava peruste → **Migrin myöntämä työntekoon oikeuttava lupa – ps. työntekijän oleskelulupa tai työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa**
- Ulkomaalainen urakoitsija tai työvoimaa vuokraava yritys on velvollinen ottamaan työntekijöilleen tapaturmavakuutukset, jotka kattavat mahdollisesta työtapaturmasta ja ammattitaudista aiheutuvat vahingot → **voimassa oleva A1-todistus tai vakuuttaminen Suomessa**
- Jos Urakoitsijalla tai työvoimaa vuokraavalla yrityksellä on Tilaajan työmaalla palveluksessaan ulkomaalainen työntekijä, on hän velvollinen toimittamaan vastaavalle mestarille tai muulle Tilaajan edustajalle ja tarvittaessa edelleen toimitettavaksi **työntekijästä voimassa olevan työntekijän oleskeluluvan tai muun dokumentin, joka osoittaa oikeuden Suomessa työskentelyyn → passi tai lähtömaan id-kortti / lähtömaan työnteko/oleskeluoikeuden osoittamat asiakirjat**

Linjauksia sopimuksissa ulkomaisesta työvoimasta työmailla – lähetetyt työntekijät

- Urakoitsija toimittaa Tilaajalle koko sopimussuhteen ajan lähetettyjen työntekijöiden todistukset sosiaaliturvan määräytymisestä aina ennen työn aloittamista –**A1 -todistus**
- Urakoitsija tekee ilmoituksen työsuojeluviranomaiselle (ja tilaajalle) työntekijöidensä lähettämisestä Suomeen heti kun lähettämisestä on sovittu, **kuitenkin viimeistään ennen työnteon aloittamista.**
- Jos sopimus koskee useita työmaita, tulee jokaisesta työmaasta tehdä oma ilmoitus.
- Pääurakoitsijalla/rakennuttajalla on tarvittaessa oikeus saada nähtäväkseen yksittäisen työntekijän työsopimus, palkkakuitit, työaikakirjanpito sekä työajanseurantatiedot. **TA:n on pyydettävä hyväksyntä työntekijältä + perehdytyksen yhteydessä em. Tiedonsaantioikeuden vahvistus kuittauksella**

Työskentelyoikeus Suomessa - ulkomaalaislaki

- EU- ja ETA-maiden kansalaiset voivat vapaasti työskennellä Suomessa
- Oleskeluoikeuden rekisteröinti MIGRIin 3 kk jälkeen, ei valvontavelvoitetta eikä ole sanktioitu
- Kolmannen maan kansalaiset ja kansalaisuudettomat
- *Ns. asiantuntija, joka tulee kutsun perusteella lyhytaikaisesti (90 pv) – henkilö, jolla on erityistä, yrityksen toimialojen ja tekniikoiden tuntemusta/huomattava pätevyys sekä riittävä ammattikokemus-
vaikeasti tulkittava tilanne*

- A)
- Työnteko-oikeus perustuu MIGRIin myöntämään ps. pysyvään tai jatkuvaan oleskelulupaan **tai työntekijän oleskelulupaan**, joka on voimassa työskentelyn ajan
  - Työnteko-oikeus myönnetään yhdelle tai useammalle ammattialalle. Voi olla erityisestä syystä rajattu koskemaan tiettyä työnantajaa
  - Mikäli väärä toimiala, ei voi päästää työskentelemään työmaalla- Tilastokeskuksen ammattiluokitus (ISCO-ammattiluokitus)
  - Päätösperusteena ns. TE-toimiston saatavuusharkinta
- B)
- Työnteko-oikeus Suomessa ilman työlupaa – työntekijä, jolle on myönnetty toiseen EU-maahan työskentelyoikeus, voi tulla työskentelemään lähetettynä työntekijänä tilapäisesti 90 päivän ajaksi tiettyjen muiden edellytysten täytyessä

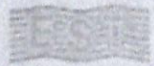
Työnteko-oikeus ilman Migrin myöntämää työntekoon oikeuttavaa lupaa - nykytilanne

- 1) Kyseessä on lähettävän yrityksen vakituinen työntekijä (työntekijällä on **toistaiseksi voimassa oleva työsopimus – VIRANOMAISEN TARKKENNETTU LINJAUS, PÄÄURAKOITSIJAN ON PYYDETTÄVÄ TYÖSOPIMUS NÄHTÄVÄKSI**)
- 2) Kysymys on työntekijöiden lähettämisestä eli rajat ylittävistä tilapäisistä palvelujen tarjonnasta
- 3) Lähetetyillä työntekijöillä on lähettävässä maassa vähintään vuoden pituiset **työskentelyyn ja oleskeluun oikeuttavat luvat**, jotka ovat voimassa lähettävässä maassa vielä Suomeen lähettämisen päättymisen jälkeen
- 4) Ko. säännöksen perusteella Suomessa työntekoon oikeutetun työntekijän työskentelyaika tai sen veroinen aika ei saa Suomessa ylittää millään 180 päivän jaksolla 90 päivää
- 5) Lähettävän yrityksen urakka työmaalla ei saa kestää 6 kk pidempään

VIISA/VISA

EESTI/ESTONIA/ESTONIE EST

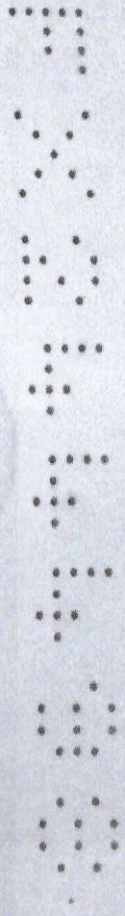

1
0
3
3
2
5
8
0

EESTI
16-11-21 07-11-22

PPA TALLINN

MULT
16-11-21

100[REDACTED]3325808UKR0108076M2214075TM<<1116

Töötamiskoha aadress: [REDACTED]
[REDACTED]

Lühiajalinetöötamine on registreeritud perioodideks:

01.05.2021 kuni 30.04.2022

Lühiajalise töötamise registreerinud välismaalasega töösuhte aluseks oleva lepingu sõlmimata jätmisest, välismaalase tööle asumata jätmisest, vastava lepingu ennetähtaegselt lõpetamisest ja välismaalase töötamise tegelikult lõpetamisest on tööandja kohustatud teavitama PPA-d, välja arvatud juhul, kui nimetatud andmed on kantud töötamise registrisse.

Tööandja on kohustatud säilitama välismaalase töötamise ajal ja 10 aastat pärast välismaalase töötamise lõpetamist andmeid ja dokumente, mis tõendavad välismaalase Eestis töötamise õigusliku aluse olemasolu tema töölevõtmisel ja töötamise ajal.

Lühiajalise töötamise registreerimine annab välismaalasele õiguse Eestis töötada registreeritud perioodil juhul, kui välismaalasel on seaduslik alus Eestis viibimiseks. Kui seaduslik alus Eestis viibimiseks lõppeb varem, siis puudub isikul ka õigus Eestis töötada. Vajadusel on võimalik taotleda viibimisaja pikendamist.

Tööandjal on välismaalaste seaduses sätestatud kutsuja kohustused.

Otsuse peale võib esitada vaide Politsei- ja Piirivalveametile 30 päeva jooksul või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tähtaja jooksul.

Ailen Pilt
vaneminspektor

Lisainformatsioon infotelefonil 612 3000 või www.politsei.ee

Vastuu työskentelyoikeuksien tarkastamisesta ja ilmoitus TE-toimistolle (muutos joulukuussa)

- **Työnantajan** on varmistuttava siitä, että ulkomaalaisella on työntekijäoikeus (oleskelulupa tai työntekijän oleskelulupa rakennusalalla) ja velvollisuus säilyttää tietoja työskentelyn perusteista
  - Ainakin tulee säilyttää:
    - Ulkomaalaisen työntekijän yksilöintitiedot
    - Työntekijän kansallisuutta koskeva tieto
    - Maassa oleskelun perustettava koskeva tieto
- *Työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle 72 §:ssä tarkoitetut selvitys ja vakuutus sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvalluutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus.*
  - *Uusi laki, työn tilaaja sekä työnantaja velvoitettuja ilmoittamaan TSV:lle ja luottamusmiehelle, ei pääurakoitsija...*
- Säilytysaika nyt 4 vuotta, muuttuu 2 vuodeksi.

Pääurakoitsijan vastuu

- Aliurakkatyössä sekä vuokratyössä työnantajan velvoitteet siirtyvät pääurakoitsijalle
  - **pääurakoitsijan** on varmistuttava siitä, että **ulkomaisen yrityksen työntekijöillä** on voimassaolevat työntekijöiden oleskeluluvat
    - Työntekoon oikeuttava lupa em. Töihin – lupa työskentelyyn rakennusalan töihin
  - lisäksi **varmistuttava** siitä, että työsuhteen ehdot ovat Suomen työlainsäädännön ja voimassa olevan työehtosopimuksen mukaiset
    - **Ns. kuollut kirjain...**
  - päätoteuttajan on varmistuttava, että sillä on tieto työmaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista ja että heidän perehdyttämistään varten on tarpeelliset tiedot. Työnantajien on annettava työntekijöistään ja itsenäisten työnsuorittajien omalta osaltaan tarpeelliset tiedot työmaalla työskentelystä päätoteuttajalle.
- Turvapaikanhakija: 3/6 kk sääntö turvapaikkahakemuksen jättämisestä, kunnes käsitelty lainvoimaisesti
  - **Ei selvyyttä elinkeinonharjoittamisoikeudesta...**
- Jatkohakemuksen jättö ensimmäisen luvan voimassaolon aikana – työskentelyoikeus, kunnes käsitelty lainvoimaisesti

Tilapäisen suojelun direktiivi - ukrainalaiset

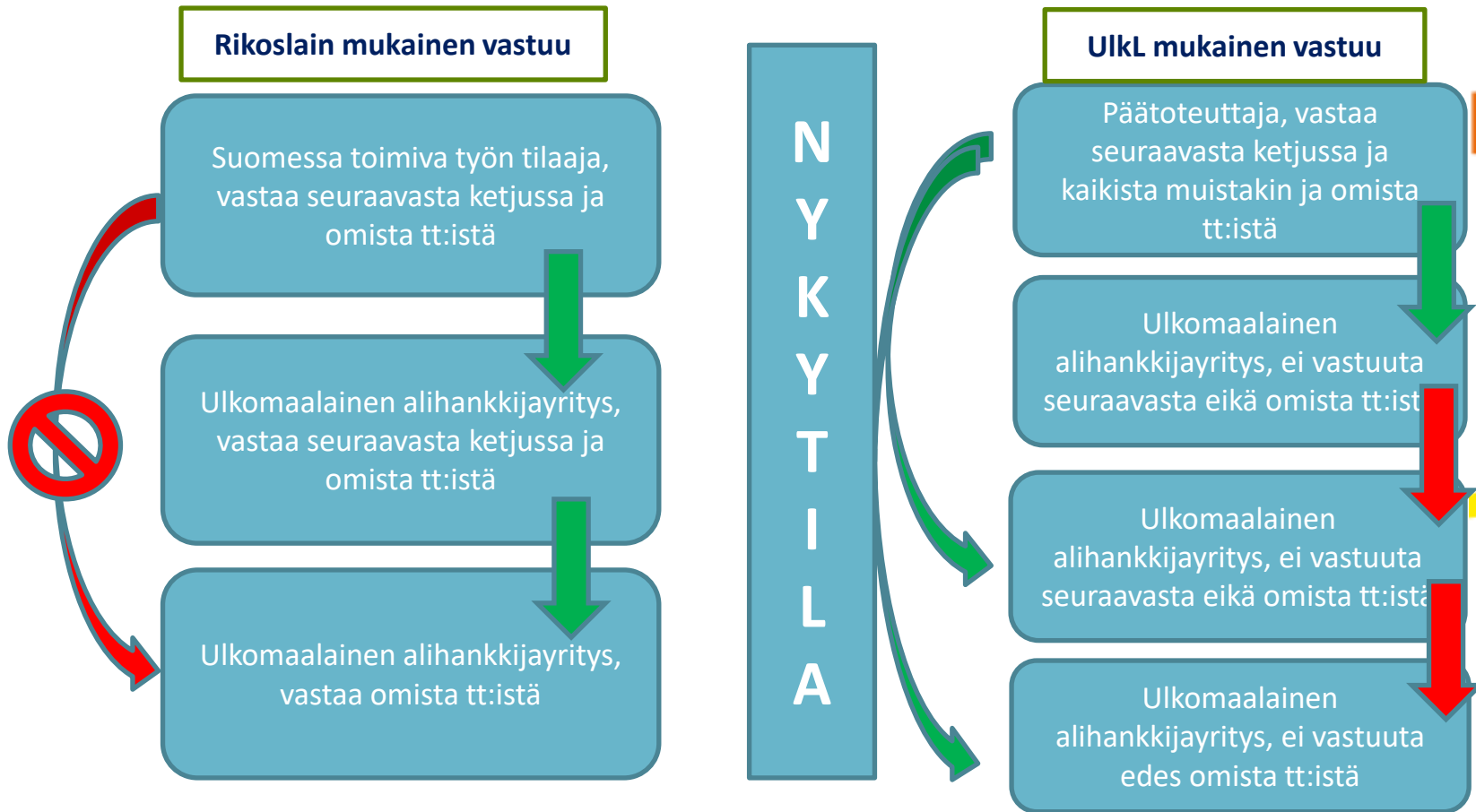
- Tilapäisen suojelun direktiivin perusteella Ukrainan sotaa pakoon lähteneet voivat hakemuksen jätettyään työskennellä Suomessa vuoden ajan, ei toimialarajoituksia
- Pyrkimyksien mukaan jonkinlainen henkilöntunnistusasiakirja
- Saavat toimia myös elinkeinonharjoittajina

Rikoslain mukainen vastuu- luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö

- *Luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä tuomitaan myös **urakan tai aliurakan antaja tai työn teettäjä** taikka heidän edustajansa, joka laiminlyö varmistautua siitä, että sen ulkomaiselle yritykselle antamassa urakointi- tai aliurakointityössä taikka ulkomaisen yrityksen sen käyttöön asettamana vuokratyövoimana työskentelevillä ulkomaalaisilla työntekijöillä on työntekijän oleskelulupa tai muu työntekoon Suomessa oikeuttava lupa.*
- → vastuu koskee kaikkia tilaaja-asemassa olevia tahoja
- Sakkoa tai max. 1 vuosi vankeutta....

- Vastuu nykytilanteen mukaisesti

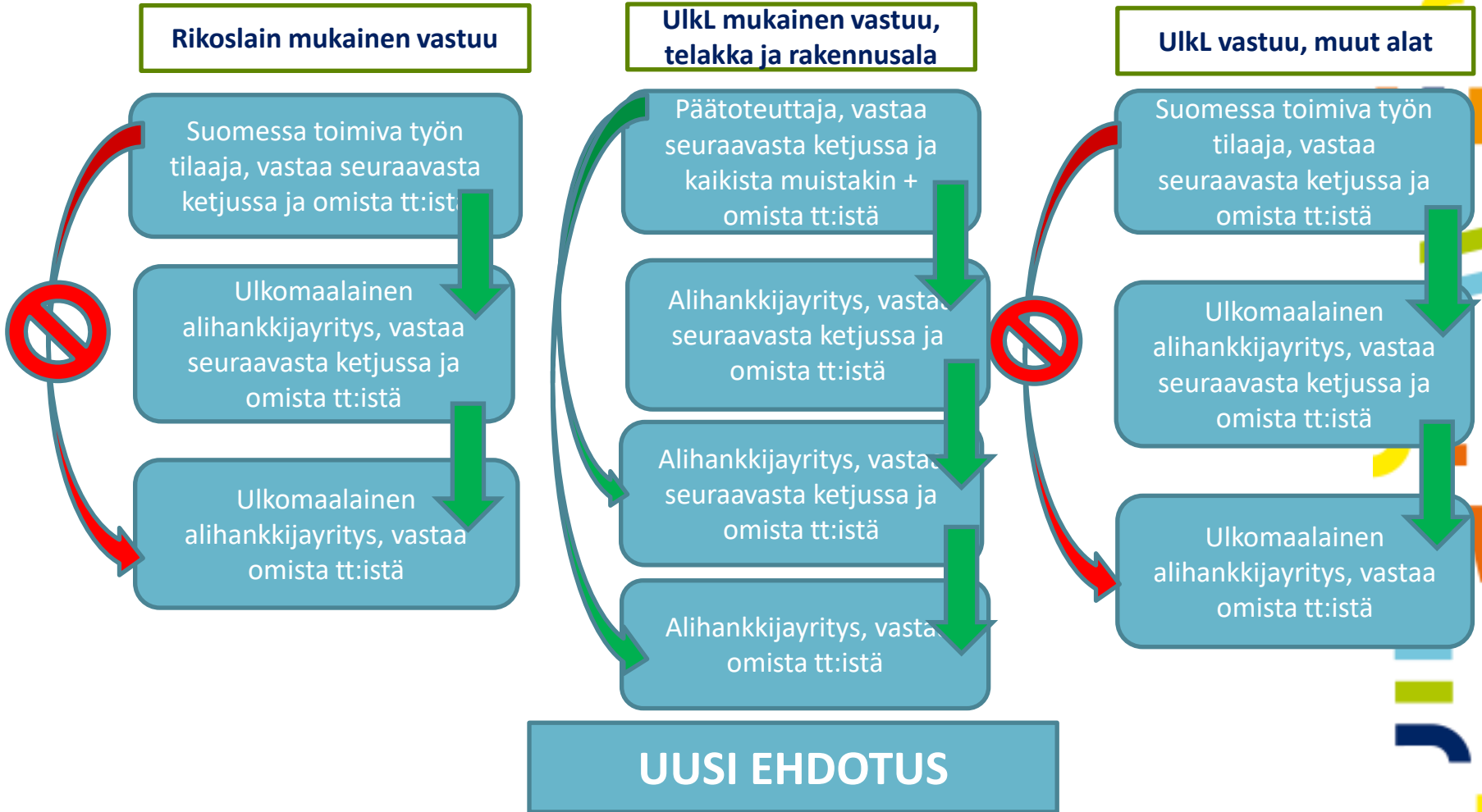
Ulkomaalaislain 5 luvun uudistus

- Tullee voimaan 15. joulukuuta 2022
- Ei enää työnantajakohtaisia työntekijän oleskelulupia, toimialakohtaisuus pysyy
- Aluekohtaiset linjaukset saatavuusharkinnan osalta laajenevat isommiksi kokonaisuuksiksi
- Valvovalle viranomaiselle harkintavalta ilmoituskynnyksen osalta poliisille rikkomustapauksissa
- Palkkatietojen ja työsuhdetietojen toimittamisvelvollisuus TE-toimistoille **vain työnantajalla, ei pääurakoitsijalla. Ilmoitusvelvollisuus toimittaa tiedot työpaikan luottamusmiehelle/työsuojeluvaltuutetulle työn tilaajalla ja työnantajalla – ei pääurakoitsijalla**
- Ns. työnantajasertifionti, eli nopeutettu menettely luotettaville työnantajille työluvan saamiseksi
- Aiemman oleskeluluvan mukaista työntekoa voi jatkaa silloin, kun uutta oleskelulupaa on haettu eri ammattialalle

Ulkomaalaislain muutokset

- Työskentelyoikeus ilman oleskelulupaa: Jatkossa työsuhteen laadulla ei merkitystä eikä vaatimusta työskentelyyn ja oleskeluun oikeuttavan luvan minimipituudesta toisessa EU-maassa – lupien pitää jatkua vähintään yhden päivän Suomesta lähdön jälkeen (työnteko-oikeus ilman Migrin myöntämää työlupaa)
- Työnteko-oikeuden selvitysvelvollisuus laajenee rakennustyömailla ja telakka-alueilla koskemaan kaikkea työvoimaa

Lähetetty työntekijä

- Lähetetyllä työntekijällä tarkoitetaan työntekijää, joka työskentelee tavallisesti muussa valtiossa kuin Suomessa ja jonka toiseen valtioon sijoittunut ja kyseisessä valtiossa **merkittävää** toimintaa harjoittava työnantaja työsuhteen aikana lähettää rajoitetuksi ajaksi tilapäiseen työhön Suomeen
- Työntekijän kansalaisuudella ei vaikutusta
- A1 –todistus kertoo, missä maassa henkilön sosiaaliturvavakuuttaminen on hoidettu / tulee hoitaa useamman työnantajan tapauksessa, kun henkilö on merkitty kahdessa eri maassa työskenteleväksi, **ei kerro työskentelyoikeudesta**
- Työoikeudellinen asema lähetetyn työntekijän statuksesta arvioidaan muulla tavoin kuin A1-todistuksen perusteella

Lähetetyn työntekijän lista

- Kansallisuus – EU/ETA vs muu passista tai kansallisesta id-kortista
- A1 –todistuksessa merkitty nimi vs. passi
- Työnantaja
- A1-todistuksen voimassaoloaika koko työskentelyn ajan – kulkuluvan pituus
- A1-todistuksen myöntöpäivä
- Jos ei ole A1-todistusta, tällöin pitää olla työeläkevakuutus ja tapaturmavakuutus otettuna Suomesta

A1

Certificate concerning the Social Security legislation which applies to the holder

EU Regulations 883/04 and 987/09 (*)

INFORMATION FOR THE HOLDER

This certificate concerns the social security legislation which applies to you and confirms that you have no obligations to pay contributions in another State.

Before you leave the State where you are insured to go to another State to work, make sure you have the documents which entitle you to receive the necessary benefits in kind (e.g. medical care, treatment in hospital, and other) in the State where you are working.

- If you are staying temporarily in the State where you are working, ask your health care institution for the European Health Insurance Card (EHIC). You must show this card to your health care provider if you need benefits in kind during your stay.
- If you are going to be living in the State where you are working, ask your health care institution for the S1 document and submit it as soon as possible to the competent health care institution of the place you are going to work (**).

Provisionally the insurance institution in the State of stay will also provide special benefits in the event of an accident at work or an occupational disease.

1. PERSONAL DETAILS OF THE HOLDER

1.1 Personal Identification Number	☐ Female	☐ Male
1.2 Surname		
1.3 Forenames		
1.4 Surname at birth (**)		
1.5 Date of birth	1.6 Nationality	
1.7 Place of birth		
1.8 Address in the State of residence		
1.8.1 Street, N°	1.8.3 Post code	
1.8.2 Town	1.8.4 Country code	
1.9 Address in the State of stay		
1.9.1 Street, N°	1.9.3 Post code	
1.9.2 Town	1.9.4 Country code	

2. MEMBER STATE LEGISLATION WHICH APPLIES

2.1 Member State	2.3 Ending date
2.2 Starting date	
☐ 2.4 The certificate applies for the duration of the activity	
☐ 2.5 The determination is provisional	
☐ 2.6 Regulation 1408/71 remains applicable on the basis of Article 67 (8) of Regulation 883/2004	

(*) Regulations (EC) No 883/2004, articles 11 through 16, and 987/2009, article 19.

(**) For Spain, Sweden and Portugal, the certificate must be handed over to, respectively, the head provincial offices of social security National Institute (INSS), the social insurance institution and the social security institution of the place of residence.

(***) Information given to the institution by the holder when this is not known by the institution.

A1

Certificate concerning the Social Security legislation which applies to the holder

3. STATUS CONFIRMATION OF YOUR POSITION

- 3.1 Posted employed person
- 3.2 Employed, working in two or more States
- 3.3 Posted self-employed person
- 3.4 Self-employed, in two or more States
- 3.5 Civil servant
- 3.6 Contract staff
- 3.7 Mariner
- 3.8 Working as an employed person and as a self-employed person in different countries
- 3.9 Working as a civil servant in one country and as an employed/self-employed person in one or more other countries
- 3.10 Exception

4. EMPLOYER / SELF-EMPLOYMENT DETAILS IN THE STATE WHOSE LEGISLATION APPLIES

- 4.1.1 Employee
- 4.1.2 Self-employed activity
- 4.2 Employer/self-employed activity code
- 4.3 Name or business name
- 4.4 Registered address
  - 4.4.1 Street, N°
  - 4.4.2 Country code
  - 4.4.3 Town
  - 4.4.4 Post code

5. EMPLOYER / SELF-EMPLOYMENT DETAILS IN THE OTHER MEMBER STATE(S)

- 5.1 Name(s) or business name(s) and code(s) of the firm(s) or ship(s) where you will be employed
- 5.2 Address(es) or name(s) of ship(s) where you will be (self) employed in the 'host' State(s)
- 5.3 Or no fixed address in State(s) of (self)employment

A1

Certificate concerning the Social Security legislation which applies to the holder

6. INSTITUTION COMPLETING THE FORM

6.1 Name

6.2 Street, N°

6.3 Town

6.4 Post code

6.5 Country code

6.6 Institution ID

6.7 Office fax N°

6.8 Office phone N°

6.9 E-mail

6.10 Date →

6.11 Signature

STAMP

Sopijakumppanien valinta ja valvonta

- Tilaajavastuuseelvitykset – Suomi, Viro, Latvia, Liettua, Ruotsi - Vastuu Groupin LK-palvelu
- Virolaiset yritykset – www.teatmik.ee
- Sovellettava työehtosopimus –selvitys
- Vuokratyövoimaa ulkomailta välittävän yrityksen kuuluttava ennakkoperintärekisteriin Suomessa
- Päivärahat lähetetyillä työntekijöillä
- Palkan ”yleistasolla” oltava työehtosopimuksen mukainen – tilaajavastuulain mukainen alihintainen sopimus
- Kulkulupa vain siksi ajaksi kuin ulkomaalaisella on työskentelyoikeus sekä A1-todistus voimassa

Tilaajavastuulain soveltaminen

- Vuokratyö - yli kymmenen päivää – tai; alihankintaraja 9.000 euroa ilman alvia
- Työ tehdään tilaajan tiloissa tai työkohteessa
- Asiakirjat eivät saa olla 3 kuukautta vanhempia
- Selvitysvelvollisuus ennen sopimuksen tekoa tai viimeistään ennen töiden aloittamista – tällöin oltava purkava ehto –vaatimus
- Laiminlyöntimaksu 2.100-21.100 euroa, korotettu laiminlyöntimaksu 21.110-68.500 euroa

Tilaajavastuulaista

Ennen sopimuksen tekemistä vuokratyöntekijän käytöstä tai alihankintasopimukseen perustuvasta työstä, tilaajan on pyydettävä sopimusosapuolelta ja tämän on annettava tilaajalle:

- 1) selvitys siitä, onko yritys merkitty
  - a. ennakkoperintärekisteriin
  - b. työnantajarekisteriin sekä
  - c. arvonlisävelvollisten rekisteriin;
- 2) kaupparekisteriote,
- 3) selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain julkiseen verovelkarekisteriin merkittyä verovelkaa taikka viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä;
- 4) todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkemaksuja koskeva maksusopimus on tehty, ja
- 5) selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista.
- 6) selvitys työterveyshuollon järjestämisestä.
- 7) todistus siitä, että sopimuspuoli on ottanut tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetun vakuutuksen työntekijöille, kun kyse on rakentamisesta

Toiminimiyrittäjän ja kevytyrittäjän tivaselvitys

- **Y-tunnus** → ytj-ote
- Palkattua työvoimaa enemmän kuin kaksi tai yli viisi kausittaista työntekijää → kuuluttava työnantajarekisteriin
- **Veromaksutiedot**
- Tapaturmavakuutus, mikäli palkattua työvoimaa
- Työterveyshuolto pakollinen palkatulle työvoimalle

KEVYTYRITTÄJÄ

- Verotiedot
- Tilaajavastuulain näkökulmasta ei ole alinta mahdollista hintaa, kun ei ole palkattua työvoimaa

Osuuskuntien tivaselvitys

- Haastavaa, osuuskuntayrittäjäys = palkanmaksajana ja laskuttajana toimii osuuskunta, **työsuhteisuus tulkitaan tapauskohtaisesti** → työnantajarekisterimerkintä+tyel
- PS. Tivaselvitys Osuuskunnasta – ei testietoa eikä tapaturmavakuutusvelvollisuutta. Mikäli katsotaan osuuskunnan jäsenet työsuhteisiksi, silloin oltava, samoin tyel+työnantajarekisterimerkintä
- Hankaluutena se, että osa laskutuspalveluyrityksistä on osuuskuntamuotoisia → tivaselvitys kevytyrittäjästä

Kevytyrittäjäyys – työvoiman valvonta

Tilaajan/pääurakoitsijan riskit

- Ketjutuksen ilmeneminen – oikea tieto kuvallisessa henkilötunnisteessa
- Verohallinnon raportille merkittävän tiedon oikeellisuus – ajantasainen luettelo työmaalla työskentelevistä
- Kevytyrittäjien vakuutukset – vastuuvakuutus / tapaturmavakuutus / yel-vakuutus?
- Tulkintaanko peiteltyksi työsuhteeksi (suora sopimus Kumppani) – UTS – vastuu
  - kenen varusteilla / laitteilla töitä tehdään, kuka maksaa majoitukset, matkat, mahdollisen työterveyden + työnjohto
    - UTS-vastuu: tilaaja vastaa viime kädessä alihankkijan työntekijän palkkasaatavista
    - Esimerkki: YIT:n suora sopimus Kumppani käyttää kevytyrittäjiä. Kevytyrittäjän asema katsotaan todellisuudessa työsuhteeksi ja sopijakumppanilta jää maksamatta kevytyrittäjälle → UTS-vastuu

Kevytyrittäjät -tilaajan/pääurakoitsijan riskit

- Harmaa talous – maineriski
- Raportoinnit Verohallinnolle sekä ajantasainen luettelo työmaalla työskentelevistä
- Isommassa kuvassa eläkevakuuttaminen, ulosottovelat
- Piiloketjutus ja tilaajan asettama ketjutuskielto
- Kuvallinen henkilötunniste – työnantaja vs. itsenäinen työsuorittaja = ”kevytyrittäjä” – kuvallisessa henkilötunnisteessa pitää olla merkintä, että kyseessä on **itsenäinen työsuorittaja**, toissijaisesti voi olla laskutuspalvelun nimi mainittuna

Tyypillinen tapaus

- Henkilöillä kuvallinen henkilötunniste, johon merkitty työnantajaksi XXX Oy
- ”Työntekijät” ulkomaalaisia
- *Käynnillämme selvisi, että urakka on XXX Oy nimisellä yrityksellä. Työmaalta saatujen tietojen mukaan yrityksellä on töissä 8–10 työntekijää työmaalla. Tilaajavastuuraportin mukaan ko.yrityksellä ei ole palkattuja/eläkevakuutettuja työntekijöitä. Yritys ei myöskään ilmoita noudattavansa mitään työehtosopimusta.*
- *Ulkomaalaisia työntekijöitä, joiden työskentely on verhoiltu näyttämään työsuhteelta, ja todellisuudessa ovat kevytyrittäjiä itse tietämättä/ymmärtämättä asiasta. Työntekijöille on maksettu palkkaa kevytyrittäjinä **14–16 €/h**.*
- *Heille on maksettu palkanlisänä päivärahoja ja verottomia kilometrikorvauksia, jotka on vähennetty laskutushinnasta. Todellinen tuntiveloitus, alle 10 € yrittäjäasemassa olevalle henkilölle. XXX Oy:n toimitusjohtaja varmisti puhelimesta perjantaina, että kaikki työntekijät ovat kevytyrittäjiä.*
- Usein taustalla aiempi työsuhde työnantajaan, joka muutettu sopimussuhteeksi – matalin toteamani tuntilaskutus tähän mennessä 8 euroa vrt. työnantajan pakolliset kustannukset noin 1,73 x tuntipalkka

Kevytyrittäjien piilottaminen ketjussa

- Henkilöitä ohjataan toimimaan laskutuspalvelun kautta (voidaan luvata esim. jokunen euro enemmän "tuntipalkkaa")
- Henkilöiden nimissä voidaan perustaa asiakkuus laskutuspalveluun ja tehdään toimeksianto Suomessa olevan tahon kanssa
- Henkilöitä ohjaa tahon yhdyshenkilö (työmääräykset, valvonta jne.)

Todellisuudessa...

- Saatetaan käyttää väliyhtiötä, joiden kautta henkilöt "välitetään" työvoiman vuokrauksena, jos esim. työmaa ei salli laskutuspalvelun käyttöä
- Samat taustatahot yritysten välillä, vaikka voidaan käyttää myös bulvaaneja
- Työnsuorittajilta veloitetaan erilaisia kuluja - Esim. työkalut, matkat, asuminen kimppekämpässä - veloitukset voivat olla suhteettoman kovia
- Yhteyshenkilö voi hoitaa laskutuksen omalta yritykseltään laskutuspalvelun kautta

Työsuhteen tunnusmerkit arvioinnin lähtökohtana

- Kaiken arvioinnin lähtökohtana se, tuleeeko työsopimuslaki sovellettavaksi
- ” Tätä lakia sovelletaan sopimukseen (työsopimus), jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkuntana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.”
- Työsuhteen syntymistä arvioidaan seuraavin perustein:
  - Sopimus
  - Työn tekeminen työnantajan lukuun
  - Vastike
  - Henkilökohtaisuus
  - Johto ja valvonta
  - Tarvittaessa vielä erikseen kokonaisarviointi

Tarkastuksissa otetaan kantaa siihen, onko kyse työsuhteesta vai yrittäjyydestä

Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta ulkomaalaisviranomaisen näkökulmasta

- Yritys X Oy toimii rakennusalalla ja sen palveluksessa etenkin kevytyrittäjiä, mutta kiistattomasti myös muutama työsuhteinen
- Työtä suorittaneet ulkomaalaiset tehneet työsuoritteita Suomessa rakennustyömailla
  - Ainakin yksi havainto siitä, kuinka työtä suorittavien oli ilmoitettu rakennustyömaan pääurakoitsijalle työskentelevän X Oy:n palveluksessa
  - Työturvallisuuslain 52 b §:n mukaisessa työntekijäluettelossa kevytyrittäjät oli esitetty X Oy:n työsuhteisina työntekijöinä, mutta laskutuksen hoiti laskutuspalveluyritys
  - Työturvallisuuslain 52 a §:n mukaisissa henkilötunnisteissa oli esitetty, että X Oy:lle työtä suorittaneet laskutuspalveluyrityksen työntekijöitä
- Yrityksen käynnistetty ulkomaalaisvalvonnan työsuhdetarkastus, jonka jälkeen X Oy todennut tarkastajalle, että osa työtä suorittavista oli todellisuudessa kevytyrittäjiä (myös työsuhteisia X Oy:n palveluksessa)

Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta ulkomaalaisviranomaisen näkökulmasta

- Työtä teettävän X Oy:n esille tuomaa:
  - Totesivat, että heillä perusteltu oletus siitä, kuinka kyseessä kevytyrittäjä, koska käytettiin erillistä laskutuspalvelua
  - Suullisia töiden tilaussopimuksia yksittäisistä työnsuorituksista kevytyrittäjien kanssa
  - Sijaisia sai käyttää tilauksen toteuttamisessa, mutta vaati X Oy:n luvan
  - Kevytyrittäjillä oli oikeus päättää, kenelle tekevät töitä eli saivat tehdä muillekin tilaajille
  - X Oy:lle työtä suorittavat toimivat urakoitsijan työnjohton alla, mutta työnjohtovalta X Oy:llä
  - X Oy:lle työtä suorittavat eivät saaneet vaihtaa ”työnantajaa” ilman irtisanoutumista

Tapausesimerkki kevytyrittäjyydestä rakennusalalta ulkomaalaisviranomaisen näkökulmasta

Työn suorittajien esille tuomia asioita:

- Osa luullut työskentelevänsä työsuhhteessa suullisen sopimuksen perusteella
  - X Oy etsinyt työkohteita ja ilmoittanut ne työtä suorittaville
  - X Oy valvonut työtä suorittavien työskentelyä
  - X Oy määritellyt työn suorittamisajat ja sen, että töitä tehdään 40 tuntia viikossa
  - X Oy:lle työtä suorittavat käyttivät X Oy:hyn kytköksissä olevaa laskutuspalvelua, ilmoitettu työn suorittamista koskevan suullisen sopimuksen yhteydessä tämän käytöstä
  - X Oy määritellyt yksipuolisesti työstä maksettavan korvauksen
  - X Oy:lle työtä suorittaneet täyttäneet tunti- ja viikkotilistoja, jotka allekirjoitti kerran viikossa pääurakoitsijan edustaja => sitten toimitettu X Oy:n toimistoon
- Tarkastaja päätnyt, että kevytyrittäjien osalta kyse työsuhhteisesta työstä ja antanut velvoitteita tarkastuskertomuksessa sillä perusteella

Ulkomainen yritys - jos yrityksellä y-tunnus Suomessa, selvitykset myös Suomesta

Rekisterimerkinnät kotimaasta

Veromaksuasiat kotimaasta

Kaupparekisteriote kotimaasta

Lähetettyjen työntekijöiden sosiaaliturva – A1 – todistus – ennen työnteon aloittamista

Tilaaja edellyttää kirjallisesti, että sopimuspuoli toimittaa A1-

todistukset aina ennen uusien työntekijöiden töiden aloittamista

- Rakentamisessa aina

Selvitys sovellettavasta työehtosopimuksesta

- Yleissitovan työehtosopimuksen mukainen vastike

- Tessiin / työaikalakiin ja vuosilomalakiin perustuvat korvaukset

Korotettu laiminlyöntimaksu

- *Korotettu laiminlyöntimaksu rakentamistoiminnassa 9 a §*
- Rakentamistoimintaan liittyvä tilaaja on velvollinen maksamaan korotettua laiminlyöntimaksua, jos tilaaja on toiminut 9 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla
  - tehnyt sopimuksen liiketoimintakieltoon määrätyn elinkeinonharjoittajan kanssa tai yrityksen kanssa, jonka yhtiömies taikka hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja **taikka muussa siihen rinnastettavassa asemassa oleva henkilö on määrätty liiketoimintakieltoon**; taikka
  - tehnyt tässä laissa tarkoitetun sopimuksen, vaikka hänen on täytynyt tietää, että sopimuksen toisella osapuolella ei ole tarkoitus täyttää sopimuspuolena ja työnantajana lakisääteisiä velvoitteitaan

Päätös voidaan tehdä

1. Alihintaisista sopimuksista
  - alhainen tuntihintaveloitus suhteessa työstä maksettavaan tes:n mukaiseen palkkaan
  - alhainen urakkahinta suhteessa käytettävän työvoiman/työtuntien määrään
  - noudatetaan selvästi työvoimakustannuksiltaan halvemman maan lainsäädäntöä ja/tai työsuhde-ehtoja
2. Sellaisista sopimuksista, joissa tilaajan on täytynyt tietää, että sopimuskumppani ei aio täyttää lakisääteisiä velvoitteitaan.

Oy Raksa Ab

- Tilaaja tehnyt sopimuksen kolmen virolaisen urakoitsijan kanssa, työntekijät lähetettyjä työntekijöitä
- Sopimuksissa sovittu 17,5 ja 18,5 (erikoisammattilaiset) € tuntiveloituksesta
- Itsenäistä urakointia työmaalla
- Kaikkien osalta ilmoitettu noudatettavan rakennusalan työehtosopimusta
- AVI: kaikki eivät voi kuulua alimpiin palkkaryhmiin, sopimuksissa viitattu erikoisammattilaisiin → palkkaluokka vähintään IV-palkkaluokka (15,30 € tunnissa minimi)
- Huomioitava työehtosopimuksen perusteella tulevat lisät
- Sivukulut lähtömaan lainsäädännön mukaisesti
- *”Huomioiden sopimuksen sisällön ja edellä mainitut perusteet, tilaaja on sopinut alihintaisen sopimuksen tietoisena siitä, että sopimusosapuolet eivät täytä lakisääteisiä maksuvelvoitteitansa” – korotettu laiminlyöntimaksu*

Sopimus ulkomaisen yrityksen kanssa

- Tilaajavastuulain kannalta tulisi tietää, tekeekö töitä lähetetyt työntekijät vai Suomeen palkatut / Suomessa vakuutetut työntekijät – mikäli työntekijät ovat lähetettyjä, tällöin heidän sosiaaliturvansa on hoidettu lähtömaassa -A1
- Mikäli kyse omasta sopimuskumppanista, kysy, onko lähetettyjä työntekijöitä
- Yrityksellä voi olla samanaikaisesti täältä palkattuja ja lähettyjä työntekijöitä, tällöin tilaajavastuuselvityksissä pitää olla merkintä siitä, että
  1. yrityksellä on tapaturmavakuutus työntekijöille sekä TyEL – vakuutus
  2. Yritys on merkittynä Suomessa työnantajarekisteriin
  3. A1-todistukset lähetyille työntekijöille

Ville Wartiovaara
Talonrakennusteollisuus ry

